

громадянина. І.Бех, О.Киричук висвітлювали психолого-педагогічні засади громадянського виховання молоді. Н.Криницька, Ю.Олексін, К.Чорна досліджували особливості формування громадянськості як інтегративної якості. М.Козловець, І.Тараненко займалися питаннями громадянської освіти. Застосуванню сучасних навчально-виховних моделей громадянської освіти присвячені дослідження Г.Сиротенко, О.Білої та ін.

У даній публікації ми поставили за мету проаналізувати можливість формування почуття громадянськості учнів молодшої школи на уроках «Я і Україна».

Н.Волкова визначає: «Громадянське виховання – формування громадянськості як інтегрованої якості особистості, що дає людині можливість відчувати себе морально, соціально, політично і юридично дієздатною та захищеною. Одним із критеріїв і результатів громадянського виховання є громадянськість особистості, яку складають моральна, політична та правова культура, почуття власної гідності, внутрішньої свободи і водночас вболівання за суспільні ідеали, за пріоритети держави, благо свого народу і його дружні взаємини у світовому співтоваристві» [5, с.104].

Фахівці визначають, що зміст освіти на міжпредметній основі має забезпечувати такі аспекти громадянськості учнів [4]:

- усвідомлення абсолютної цінності прав людини, свободи особистості;
- усвідомлення себе як громадянина і патріота України;
- почуття власної гідності, гуманізм, толерантність, плюралізм, здатність до компромісу;
- лояльне і водночас вимогливе ставлення до влади, законослухняність;
- активну позицію щодо необхідності брати участь у демократичних перетвореннях;
- усвідомлення себе як особистості, спроможної впливати на ситуацію в державі;
- критичне сприйняття соціально-політичної інформації;
- усвідомлення можливості та цінності самостійного політичного вибору;
- готовність відповідати за власні рішення та їх наслідки;
- усвідомлення взаємозалежності інтересів окремих людей, соціальних груп у суспільстві.

Відомо, що основні риси громадянина виховуються в молодому віці, тому процес формування почуття громадянськості займає важливе місце в початковій школі. Оскільки формування почуття громадянськості відбувається посередництвом соціалізації особи, насамперед, під час навчально-виховного процесу та залучення дитини до усієї повноти суспільно-політичної діяльності, то важливого значення набуває відтворення цього процесу на уроках «Я і Україна».

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

У практиці роботи вчителів існує чимало форм і методів забезпечення виховного потенціалу уроків «Я і Україна». Один із головних напрямів виховної роботи на цих уроках безпосередньо пов'язаний із вивченням самого програмного матеріалу. Програмний матеріал з означеного шкільного предмета дуже різноплановий, а тому дозволяє формувати такі риси громадянина як-от: любов до своєї Батьківщини, дбайливе ставлення до рідної мови, історичну пам'ять учнівської молоді, почуття справедливості й порядності, усвідомлення своєї причетності до історії, традицій, культури свого народу, патріотизму, гідності, правосвідомості, поваги до прав і свобод людини, прагнення праці на благо рідної країни, її народу та ін.

Аналіз програми для середньої загальноосвітньої школи 1-4 класи показав, що «цей курс передбачає створення передумов для усвідомленого сприймання й засвоєння соціальних і морально-правових норм, історичних, національно-культурних традицій українського народу» [6, с. 246]. Орієнтовано на вивчення учнями початкової школи громадянської освіти наступні підручники: Я і Україна (Бібік Н., Коваль Н.) 1, 2 клас [3]; Я і Україна (Байбара Т.) 3, 4 клас [1;2]. Аналізуючи ці підручники зазначимо, що вчитель, формуючи в учнів громадянськість, може спиратися на наступні теми:

1-2 клас – «Родина, рідня, рід», «Людина серед людей», «Твій рідний край», «Твоя країна – Україна»;

3-4 клас – «Людина», «Людина серед людей», «Правила життя в суспільстві», «Культура», «Громадянські права й обов'язки».

По суті, як бачимо програмний матеріал орієнтовано на формування свідомого громадянина, патріота, людини зі шляхетними особистісними якостями і рисами характеру, світоглядом і способом мислення, почуттями, вчинками та поведінкою, спрямованими на турботу про долю своєї країни, про її природу, про збереження її звичаїв, обрядів та пам'яті про героїв своєї Вітчизни. Це дозволяє вчителю впливати на знання, переживання і вчинки маленьких громадян.

Слід відмітити, що важливою складовою громадянськості є, звичайно, емоційний компонент. Саме тому, вчитель на першому уроці особливої уваги приділяє вивченню дітьми Гімну України, державної символіки. У кожному класі необхідно створити куточок державної символіки, що дозволить педагогам не тільки ознайомити дітей із державними символами своєї країни, а також використовувати його матеріали при проведенні інших уроків та виховних заходів, спрямованих на формування у дітей поваги до Конституції України та її символів. Для кращого запам'ятовування та підвищення інтересу до теми запропонуйте наприклад, першокласникам розмалювати герб та прапор України, а в четвертому класі написати твір-мрію

«Україна в майбутньому». Такий підхід дає можливість учню відчувати себе патріотом своєї країни, часткою національної спільноти, носієм національних цінностей, повагу до його історії, культури тощо.

Формуючи почуття громадянськості, не слід забувати й про таку особливість практично-вольового вираження цієї риси як ініціативність. Ініціатива – це самодіяльна участь громадянина у різних сферах державного життя, у розв'язанні певного завдання. З морального боку вона характеризується тим, що людина бере на себе більшу відповідальність, ніж цього вимагає просте дотримання загальноприйнятих норм [7]. У 1-2 класі, як відомо, відбувається інтенсивний процес усвідомлення школярами себе, власної тілесної організації, прізвища тощо. Їх цікавить чим займаються дорослі і хто вони такі взагалі. Разом з тим, у цьому віці дітям дуже подобається виконувати різні дослідження, саме тут вони найкраще можуть проявити свою ініціативу. Використати ці вікові особливості в руслі формування громадянськості допоможе вчителю розв'язати таке завдання: складіть родинне дерево. Виконуючи таке завдання, потрібно намалювати дерево, наклеїти фото всіх членів своєї сім'ї (а згодом родини), розказати про них, як їх звати, ким працюють. Із кожним роком потрібно ускладнювати це завдання. Унаслідок такої роботи учні вивчають свій родовід, пишаться своїми предками, відчують спадкоємність поколінь та гордість за належність до українського народу. У четвертому класі проведіть дослідження із дітьми «Звідки походить назва нашої країни?» або історію виникнення географічної назви міста чи села, де проживають твої родичі.

Також діти полюбляють вивчати символи України: річка Дніпро-Славутич, калина, вишня, чорнобривці, тополя і верба, козак, чумак, кобзар та ін. Щоб краще запам'ятовувалася ця тема, дайте завдання розшукати інформацію про ці символи, як їх використовували в народній творчості. Разом з тим діти повинні принести чи листівки, чи вишиванку, чи пісню, що б підтвердило їх інформацію.

Вивчаючи із молодшими школярами славетні імена українців, запропонуйте їм також знайти інформацію про цих людей. З кожним класом це завдання слід ускладнювати. Так, наприклад якщо у першому класі діти повинні розпитати батьків про Т.Шевченка, Лесю Українку, Г.Сковороду та переказати цю інформацію на уроці, то вже у четвертому діти самостійно здійснюють цей пошук під керівництвом вчителя. Слід об'єднати дітей у групи, дати енциклопедії, довідники тощо, та поставити задачу щодо пошуку інформації про відомих історичних особистостей. Через 15 хвилин групи презентують перед класом результати свого пошуку.

Діти дуже люблять і цікавляться культурною спадщиною

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

свого народу. Вивчаючи ці теми, вони взнають про різні чарівні куточки своєї країни: Києво-Печерську лавру, Софіївський собор, Уманський ландшафтний парк «Софіївку», Воронцовський палац та ін. Діти із задоволенням дивляться кінофрагменти, ілюстрації, листівки і щиро дивуються окрасам України. Запропонуйте дітям також визначити сім чудес свого рідного міста чи села, така робота також не лише активізує, а й створює можливості до їх творчого підходу до справи. Вивчаючи державні, релігійні та народні свята в Україні молодші школярі із задоволенням беруть участь у цих дійствах – щедрують, колядують тощо.

Велике значення мають уроки з даного предмета, присвячені вивченню рідного краю. Учні із задоволенням пізнають історію свого краю, залучаються до її проблем, знайомляться із іменами героїв-земляків, долучаються до звичаїв та обрядів, відвідують музеї. Якщо у школі створено музеї, то молодші школярі не лише полюбляють його відвідувати, а й активно здійснюють пошук нових експонатів для нього. Такий підхід дає можливість не лише захопити дитину вивченням історії рідного краю, а й допомагає вчителю формувати відчуття особистої причетності й відповідальності за збереження та примноження національних та природних багатств.

Зрозуміло, що без певних знань законів, без основ політичної культури відчуті себе повноцінним громадянином людина не може. Саме тому вже з першого класу дітей починають знайомитися з правами й обов'язками громадянина України, основами моралі суспільства. Учитель має навчати дітей співвідносити свої вчинки до тих вимог, що визначені в Конституції, в законі роду. Згодом такий підхід допоможе дітям навчитися самостійно мислити і діяти, стати господарями свого життя, брати активну участь у громадській роботі, наприклад в учнівському самоврядуванні.

Підсумовуючи, зауважимо, що вивчення шкільного предмета «Я і Україна» – це один із шляхів нарощення рівня сформованості в учнів почуття громадянськості.

Література:

1. Байбара Т.М. Я і Україна: Підруч. Для 3 кл. / Байбара Тетяна Миколаївна, Бібік Надія Михайлівна. – К.: Форум, 2003. – 176 с.
2. Байбара Т.М. Я і Україна: Підруч. Для 4 кл. / Байбара Тетяна Миколаївна, Бібік Надія Михайлівна. – К.: Форум, 2004. – 176 с.
3. Бібік Н.М. Я і Україна. Віконечко: Підр. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н.М.Бібік, Н.С.Коваль. – 2-ге вид. доопрацьоване. – К.: Генеза, 2007. – 112 с.
4. Вдовичин І.Я., Ржевська М.Ф., Угрин Л.Я., Шурко О.Б. Концепція навчального посібника з громадянської освіти (громадянознавство) «Я – громадянин» [Електронний ресурс] / І.Я.Вдовичин, М.Ф.Ржевська, Л.Я.Угрин, О.Б.Шурко. – Режим доступу: <http://www.ngoukraine>

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

5. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 576 с.
6. Програми для середньої загальноосвітньої школи, 1-4 класи. – К.: «Початкова школа». – 2006. – 432 с.
7. Щербак І.В. Роль особистості вчителя у формуванні якостей громадянськості школярів [Електронний ресурс] / І.В. Щербак. – Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/7797/>

Костенко І.Г.*

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розкрито доцільність використання на уроках англійської мови різноманітних за призначенням та рівнем складності ресурсів мережі Інтернет, подано перелік навчальних сайтів тощо.

Зовнішня і внутрішня політика України, її стратегічний курс на поглиблену демократизацію всіх сфер життя і приєднання до європейської та світової спільноти ставлять нові цілі та завдання перед освітянами в галузі навчання іноземних мов. Серед таких завдань – пошук нових технологій та методик, які б давали змогу навчити учнів іншомовного спілкування з опорою на соціокультурні матеріали.

Зараз уже всі розуміють, що Інтернет має великі інформаційні можливості і не менш вражаючі послуги. Він створює унікальну можливість користування автентичними текстами, прослуховування аудіотекстів і спілкування з носіями іноземної мови, тобто створює природне іншомовне комунікативне середовище. Поява Інтернету в системі освіти стимулює бажання вчитися, розширює зону індивідуальної активності кожного учня, збільшує швидкість подачі якісного матеріалу в межах одного уроку. Інтернет-технології стають невід'ємною частиною загальної інформаційної культури вчителя та учнів. Проте вчителю важливо знати, для яких дидактичних цілей він може застосовувати сучасні Інтернет-технології, як саме вони допоможуть збагатити та урізноманітнити процес навчання, який новий педагогічний досвід можна при цьому отримати.

Мета статті – виявлення дидактичних можливостей Інтернет-ресурсів під час навчання англійської мови та їх вплив на освітній процес у цілому; аналіз способів використання Інтернет-мережі, як засобу навчання мовленнєвої діяльності на уроках англійської мови; обґрунтування переваг та недоліків застосування Інтернет-технологій у навчальному процесі.

Питанням визначення найбільш ефективного використання Інтернет-ресурсів у навчанні англійської мови присвячені роботи як зарубіжних (С.Г. Термінасова, Є.С. Полат, В. Гезергуда,

* **Костенко І.Г.**